Márton köpenye

Játékos szövegfeldolgozás • 4. osztály

Egy történet. Több nézőpont. Közös felfedezés.

Kipróbálható tanórai csomag

45 perces óraterv, elmondható tanítói instrukciókkal.

Olvasmány, képes történetkártyák, szövegnyomozás, szerepjáték és interjú.

Kivágható eszközök, önálló feladatlapok és egyoldalas megoldókulcs.

A cél: a gyerekek keressenek bizonyítékot a szövegben, értsék meg a szereplők döntéseit, és fogalmazzanak saját gondolatokat.

Így áll össze az óra

A 45 perc az alapfoglalkozásé; az alkotó- és matematikai lapok külön bővítések.

Mit készíts elő?

Egy sálat vagy kendőt; az „A kettéosztott köpeny” olvasmányból tanulónként egyet; a „Szövegnyomozók” lapot páronként; a „Kilépőkártyák” lapot hat tanulónként egyszer.

Csoportonként egy készlet

„Képes történetkártyák”, „Élő eseménysor”, „Négyféle állítás”, „Állításkártyák” és „Megszólalnak a szereplők”. Előre vágd szét a szaggatott vonalak mentén; a rendezőlap egészben marad.

Választható pluszfeladatok

„Riporter a városkapunál”, „A történet képekben” és „Felezz, mesélj, segíts!”: következő órára vagy differenciáláshoz. A képkártyák az eseménysorhoz használhatók; nem kötelező minden eszközt egyszerre kiosztani.

0–4 perc	Titokzatos tárgy: jóslás a kendő alapján.
4–12 perc	Megállított felolvasás, jóslás, majd újraolvasás.
12–18 perc	Élő eseménysor és szóbeli indoklás.
18–25 perc	Szövegnyomozók: öt közös állítás rendezése.
25–33 perc	Néma állókép és megszólaló gondolatok.
33–41 perc	Páros interjú, szerepcsere és két bemutató.
41–45 perc	Egyéni kilépőkártya és rövid visszajelzés.

Nyomtatás: fekvő A4, tényleges méret / 100%. A kivágólapok egyoldalasan készüljenek. A szerepjátékhoz valódi vágóeszköz nem szükséges.

A tanító kezében

Kimondható instrukciók, várható válaszok és rövid segítségek.

Ráhangolás és olvasás

„Mire lehet jó ez a kendő? Hogyan segíthetnél vele, ha neked is szükséged lenne rá?” Fogadj el több ötletet. A jelzett ponton állj meg: „Mondjatok két folytatást! Melyik illik Mártonhoz? Miből gondoljátok?” A befejezés előtt még ne oszd ki a teljes szöveget és a képeket.

Eseménysor és nyomozás

Öt gyerek rendezze sorba a mondatkártyákat. A többiek ellenőrizzék a szöveget. Kapcsoljanak össze két eseményt az „ezért” szóval. A nyomozáskor először csak az A–E állításokat használd. Kérdés: „Melyik szövegrész támasztja alá a döntéseteket?”

Állókép és interjú

Négyes csoportok a köpeny átadását mutatják be. Jelzésre minden szereplő mondjon egy belső gondolatot. Két csoport bemutatója elég. Az interjúban félidőben legyen szerepcsere. Kérdések: „Mit láttál a kapunál?” „Miért gondolkodtatott el a segítség?” „Mit tennél hasonló helyzetben?” A válaszok: tény, értelmezés, saját ötlet.

Ha segítség kell

Olvasd fel a szöveget, tisztázzátok: köpeny = vállra teríthető felsőruha; nélkülözni = meglenni valami nélkül; szemlélő = az eseményt figyelő ember. Adj mondatkezdést: „Azért gondolom, mert a szövegben…”

Ha gyorsan haladnak

Kapják meg az F–H állításokat is. Írjanak saját „nem tudjuk” állítást, és magyarázzák el, miért nem igazolható. Vessék össze a képet és a szöveget: a köpeny színét például a rajzoló választotta.

Mire figyelj?

A szöveg legenda átdolgozása. A képek mai illusztrációk, nem történelmi bizonyítékok. A szereplők gondolatai elképzelések. A rászoruló szerepe önkéntes; megfigyelői feladat is választható. Ne kérj személyes beszámolót nélkülözésről.

Gyors értékelés

A kilépőkártyán figyeld: pontos-e a tény; van-e önálló, érthető gondolat. Szóbeli visszajelzés: „Megtaláltad a bizonyítékot.” „Jól jelezted, hogy ezt csak feltételezed.”

A kettéosztott köpeny

Olvasd el a történetet! Figyeld meg, mit tesz Márton, és hogyan reagálnak a szemlélők.

Különösen kemény tél volt. Amiens városának kapujánál egy szegény, alig felöltözött ember segítséget kért az arra járóktól. Az emberek azonban továbbmentek mellette.

Márton, a fiatal katona észrevette a didergő embert, és megállt. Segíteni szeretett volna, de nem volt nála fölösleges ruha. Korábban már elajándékozta, amit nélkülözni tudott. Most a rajta lévő köpenyből kellett valamit adnia, ha fel akarta melegíteni a rászorulót.

Állj meg! Te hogyan folytatnád?

Márton elővette a kardját, és két egyenlő részre vágta a köpenyét. Az egyik felét a szegény embernek adta, a másikat magára terítette.

A közelben állók közül néhányan kinevették a furcsán megkurtított ruhájú katonát. Mások azonban elkomolyodtak. Arra gondoltak, hogy nekik több holmijuk van, mégsem segítettek. Ők úgy is adhattak volna ruhát, hogy közben maguk sem szenvednek hiányt.

Márton cselekedete így a körülötte állókat is elgondolkodtatta.

Szómagyarázat

köpeny: vállra teríthető felsőruha

nélkülözni: meglenni valami nélkül

szemlélő: aki figyeli az eseményt

Saját, rövidített pedagógiai átdolgozás Sulpicius Severus Szent Márton élete című művének 3. fejezete alapján. A köpenymegosztás epizódját dolgozza fel.

Szövegnyomozók

Dolgozzatok párban! A válaszaitokat az olvasmány alapján adjátok meg.

Keressetek nyomokat!

Húzzátok alá a szövegben, hol történt az esemény! Karikázzátok be, miből tudjuk, hogy Márton korábban is segített! Írjátok le, mi nehezítette meg most a segítségnyújtást!

Miért történt?

Egészítsétek ki! A mondatok a történethez illő okot vagy következményt fejezzenek ki.

Márton megosztotta a köpenyét, mert

Néhány szemlélő elkomolyodott, mert

Márton megállt a rászoruló mellett, ezért

Beszéljétek meg: melyik cselekedete jellemzi legjobban Mártont? Mondjatok hozzá egy tulajdonságot és egy bizonyítékot!

KIVÁGHATÓ ESZKÖZ

Képes történetkártyák

Vágjátok szét! Rakjátok sorrendbe a jeleneteket, és meséljetek mindegyikről egy mondatot!

A

B

C

D

Élő eseménysor

Vágjátok szét a kártyákat! Álljatok a történet sorrendjébe! A betűjel nem a sorrendet mutatja.

A Néhány szemlélő elgondolkodik a saját mulasztásán.

B Márton megáll a didergő ember mellett.

C A szegény ember segítséget kér a városkapunál.

D Márton odaadja a köpeny egyik felét.

E Márton két egyenlő részre vágja a köpenyét.

Két szomszédos eseményt kapcsoljatok össze az „ezért” vagy az „azért, mert” kifejezéssel!

Négyféle állítás

Tegyétek az állításkártyákat a megfelelő mezőbe! Minden döntéshez mondjatok indoklást!

Benne van a szövegben

Meg tudjuk mutatni a megfelelő mondatot.

Következtethetünk rá

A szereplők tettei vagy szavai alapján gondoljuk.

Nem tudjuk

A szöveg nem árulja el, és nem is következik belőle.

A szöveg mást mond

Találunk olyan részletet, amely cáfolja az állítást.

KIVÁGHATÓ ESZKÖZ

Állításkártyák

Az A–E kártyákkal kezdjetek! Az F–H kártyák a gyorsabban haladóknak szólnak.

A Márton katona volt.	B Márton fontosnak tartotta, hogy segítsen.	C A köpeny piros volt.	D Mindenki kinevette Mártont.
E A megsegített ember később Márton barátja lett.	F A történet nyáron játszódik.	G Márton két egyenlő részre vágta a köpenyét.	H Néhány szemlélő megbánhatta, hogy nem segített.

Így játsszatok:

Olvassátok fel a kártyát! Keressetek hozzá bizonyítékot vagy cáfolatot az olvasmányban! Ha nem dönthető el, mondjátok meg, milyen információ hiányzik. A kártyákat a rendezőlap mezőinek alsó részébe tegyétek, egymás mellé.

Megszólalnak a szereplők

Alkossatok néma állóképet! Jelzésre mondjatok egy elképzelt gondolatot a szereplőtök nevében!

Márton

Észrevetted a rászoruló embert, és megosztottad vele a köpenyedet.

„Azért álltam meg, mert…”

A döntést és a segítséget mutasd meg!

A megsegített ember

Fáztál a kapunál. Valaki megállt, és adott a saját köpenyéből.

„Amikor megállt mellettem, azt gondoltam…”

Az érzéseidet elképzelheted; a szöveg nem nevezi meg őket.

Egy nevető szemlélő

Furcsának találtad Márton megkurtított ruháját.

„Először azt vettem észre, hogy…”

Mit vennél észre, ha jobban figyelnél a másik emberre?

Egy elgondolkodó szemlélő

Láttad a segítséget, és eszedbe jutott: te is adhattál volna.

„Most már úgy gondolom, hogy…”

Miben változott meg a gondolkodásod?

TANULÓI LAP

Riporter a városkapunál

Párban dolgozzatok! Az egyikőtök riporter, a másik egy elgondolkodó szemtanú. Félidőben csere.

Mit láttál a városkapunál?

TÉNY • Csak olyat mondj, ami szerepel az olvasmányban.

Miért gondolkodtatott el Márton tette?

ÉRTELMEZÉS • Indokold a válaszodat a történet alapján.

Mit tennél egy hasonló helyzetben?

SAJÁT ÖTLET • Jelezd, hogy ez a te elképzelésed.

Hallgatói visszajelzés: „Világos volt, hogy…” • „Ehhez még azt kérdezném, hogy…”

Kilépőkártyák

Vágd szét a hat egyforma kártyát! Minden tanuló egyet tölt ki önállóan.

A szövegből biztosan tudom, hogy…

A történet azért gondolkodtatott el, mert…

A szövegből biztosan tudom, hogy…

A történet azért gondolkodtatott el, mert…

A szövegből biztosan tudom, hogy…

A történet azért gondolkodtatott el, mert…

A szövegből biztosan tudom, hogy…

A történet azért gondolkodtatott el, mert…

A szövegből biztosan tudom, hogy…

A történet azért gondolkodtatott el, mert…

A történet képekben

Rajzolj képregényt! Minden képhez írj egy képaláírást és egy szereplői gondolatot.

találkozás

Képaláírás:

Gondolat:

döntés

Képaláírás:

Gondolat:

segítség

Képaláírás:

Gondolat:

a szemlélők reakciója

Képaláírás:

Gondolat:

Felezz, mesélj, segíts!

Választható bővítések egy következő órára. A téglalap itt a köpeny egyszerűsített modellje.

Ugyanannyi, másképp

Mindhárom téglalap egy egész. Oszd őket két egyenlő területű részre három különböző módon! Mindegyikben színezd ki az egyik felet!

Honnan tudod, hogy a két rész egyenlő területű? Megmutathatod hajtogatással is.

Melyik cím mit emel ki?

A furcsa köpeny • A katona döntése • A segítség példája
Válassz egy címet, és mondd el, miért illik a történethez!

A kiválasztott címem és az indokom:

Segítség a mi osztályunkban

Egy kitalált osztályban valaki kimarad a közös játékból. Találjatok ki három tapintatos segítséget! Melyikhez kell idő, figyelem vagy egy tárgy?

A legjobban megvalósítható ötletünk:

Megoldások és megfigyelések

Az önálló véleményeknél több helyes válasz lehetséges. A történethez való kapcsolódást értékeld.

Szövegnyomozók

Helyszín: Amiens városkapuja. Korábbi segítség: „Korábban már elajándékozta, amit nélkülözni tudott.” Nehézség: nem volt fölösleges ruhája; a saját köpenyéből kellett adnia. Elfogadható tulajdonság: segítőkész, önzetlen, együttérző, konkrét cselekedettel indokolva.

Ok és következmény

Példák: megosztotta a köpenyét, mert segíteni akart a didergő embernek; a szemlélők elkomolyodtak, mert rájöttek, hogy ők is segíthettek volna; Márton megállt, ezért lehetősége nyílt segítséget adni. Más, szöveghű válasz is jó.

Kétféle sorrend

Mondatkártyák: C, B, E, D, A.
Képkártyák: B, D, A, C.
A köpeny kettévágásának nincs külön képe. A négy kép nem feleltethető meg egy az egyben az öt mondatkártyának.

Matematikai modell

Felezések: függőleges középvonal, vízszintes középvonal, átló. Az első kettő egybevágó téglalapokat, az átló egybevágó háromszögeket ad. A színezett rész mindegyiknél egy fél.

Állítások besorolása

Benne van: A, G.
Következtethetünk rá: B, H.
Nem tudjuk: C, E.
A szöveg mást mond: D, F.

D: csak néhányan nevettek, mások elkomolyodtak. F: kemény tél volt. H: a megbánásra következtethetünk abból, hogy a szemlélők elkomolyodtak, és a saját mulasztásukra gondoltak.

Kép és szöveg

A kép a köpenyt bordósnak mutatja, de a szöveg nem nevezi meg a színét. Ezért a C állításra szöveg alapján „nem tudjuk” a válasz. Az illusztráció egy értelmezés; ruházati és építészeti részletei nem történeti források.

Szerepjáték, interjú, kilépőkártya

A tényállítás legyen pontos. A következtetéshez legyen szöveges támpont. A saját ötlet illeszkedjen a helyzethez, és ne hangozzon el szövegbeli tényként. A szereplői gondolatokhoz nincs egyetlen kötelező mondat.

Forrás: Sulpicius Severus: Szent Márton élete, 3. fejezet, a köpenymegosztás epizódja. Angol szövegközlés: www.newadvent.org/fathers/3501.htm • Saját magyar pedagógiai átdolgozás és feladatok. Az olvasmány nem tankönyvi idézet. Az illusztrációk mesterséges intelligenciával készültek.